

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind accesul la finanțare
al companiilor nefinanciare
din România și capacitatea
acestora de a face față unor
condiții financiare nefavorabile

Decembrie 2016

Sondaj privind accesul la finanțare
al companiilor nefinanciare
din România și capacitatea acestora
de a face față unor condiții financiare
nefavorabile

Decembrie 2016

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României

Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București

tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52.

ISSN 2458-0562

Cuprins

Sinteză	5
<hr/>	
A. Accesul la finanțare al companiilor nefinanciare	7
A1. Cadrul economic general al companiilor nefinanciare	7
A2. Disponibilitatea surselor de finanțare pentru companii	10
A3. Condițiile și factorii de influență privind accesul la finanțare al companiilor	15
B. Capacitatea companiilor de a face față unor evoluții financiare nefavorabile	17
<hr/>	
B1. Percepția companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanțării (rata dobânzii)	17
B2. Percepția companiilor asupra unei evoluții nefavorabile a cursului de schimb al monedei naționale în raport cu moneda euro	20
Anexă: Metodologie sondaj	21

Sinteză

Sondajul privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România și capacitatea acestora de a face față unor condiții financiare nefavorabile (FCNEF) surprinde opiniile sectorului real cu privire la: (i) cele mai presante probleme în desfășurarea activității; (ii) disponibilitatea și evoluția surselor de finanțare; (iii) rata de succes în accesarea finanțării de la bănci și IFN și în accesarea fondurilor europene; (iv) relația firmelor cu băncile și IFN; (v) percepția privind costul finanțării; (vi) nivelul maxim suportabil privind rata dobânzii și efectele unor posibile evoluții nefavorabile ale ratei dobânzii; (vii) percepția asupra implicațiilor unei posibile aprecieri/deprecieri a monedei naționale.

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor companiilor¹ la sondajul menționat, perioada investigată este aprilie-septembrie 2016, iar principalele concluzii sunt următoarele:

- Principalii indicatori financiari nu au suferit modificări semnificative în intervalul aprilie-septembrie 2016, comparativ cu perioada anterioară (octombrie 2015 – martie 2016). O pondere importantă și în creștere de firme au raportat majorări ale costurilor cu forța de muncă comparativ cu semestrul precedent. Gradul de îndatorare s-a menținut constant pentru o proporție dominantă dintre companii, iar numărul celor care au indicat scăderea acestui indicator și al celor care nu au avut datorii față de terți au fost în creștere ușoară, similar perioadei precedente de raportare.
- În perioada analizată, cele mai presante probleme cu care se confruntă firmele sunt în continuare fiscalitatea ridicată, impredictibilitatea mediului fiscal și concurența. În cadrul sondajului, s-a remarcat, de asemenea, creșterea ponderii companiilor care consideră disponibilitatea forței de muncă o problemă presantă comparativ cu raportarea anterioară.
- În ceea ce privește accesul la finanțare, procentul firmelor pentru care acesta reprezintă o problemă presantă s-a majorat marginal raportat la perioada anterioară (16 la sută dintre firme). Analizând doar companiile care au încercat să acceseze un credit în perioada aprilie-septembrie 2016, o proporție ușor mai redusă a acestora a identificat accesul la finanțare ca fiind o problemă presantă (17 la sută, față de 18 la sută în exercițiul anterior).
- Într-un clasament al dificultăților majore întâmpinate de firme în accesarea finanțării de la bănci și/sau IFN în perioada aprilie-septembrie 2016, pe primele locuri s-au situat nivelul prea ridicat al dobânzilor și comisioanelor, cerințele privind valoarea sau tipul garanției și birocrația.

¹ Eșantionul utilizat în Sondajul FCNEF conține circa 10 500 de companii nefinanciare, este reprezentativ la nivel național și regional, iar extragerea companiilor incluse în sondaj este realizată prin procedee statistice specifice cu respectarea criteriilor privind: (i) clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii și corporații); (ii) sectorul de activitate (conform CAEN Rev. 2) și (iii) regiuni de dezvoltare.

- Finanțarea internă (reinvestirea profitului/vânzarea de active, respectiv credite de la acționari sau majorări de capital) reprezintă principala sursă de finanțare pentru circa 64 la sută dintre companiile respondente. Finanțarea bancară a înregistrat un avans marginal, dar rămâne una din sursele de finanțare puțin utilizate de companii, un procent de 17 la sută dintre companii preferând această formă de finanțare. Apelarea la fonduri europene este nesemnificativă, 98 la sută dintre companii declarând că nu au avut experiență cu acest tip de finanțare.
- Intenția majorității companiilor care au răspuns la sondaj este de a își reduce gradul de îndatorare bancară, astfel că 59 la sută dintre firme nu ar lua un credit în lei și 65 la sută nu ar accesa un credit în euro, indiferent de nivelul ratelor de dobândă. Proporțiile sunt ușor mai ridicate comparativ cu semestrul precedent (57 la sută și, respectiv, 62 la sută în perioada octombrie 2015 – martie 2016).
- În septembrie 2016, cele mai multe dintre companiile care dețin credite în lei se finanțează la o rată a dobânzii între 3 la sută și 5 la sută, în timp ce o pondere dominantă dintre firmele care au credite în euro se finanțează la o rată medie a dobânzii între 2 la sută și 4 la sută. Capacitatea companiilor de a face față unor evoluții nefavorabile privind rata dobânzii este redusă, peste jumătate dintre firme afirmând că ar fi afectate de o majorare de până la 3 puncte procentuale a ratei dobânzii, atât la lei, cât și la euro.

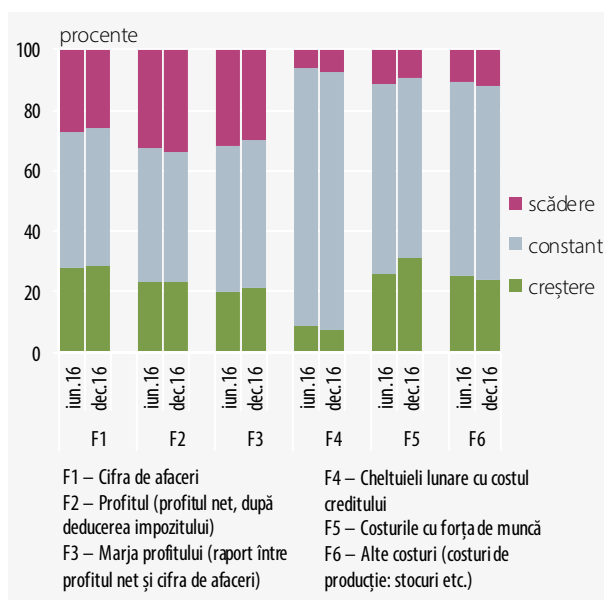
A. Accesul la finanțare al companiilor nefinanciare

A1. Cadrul economic general al companiilor nefinanciare

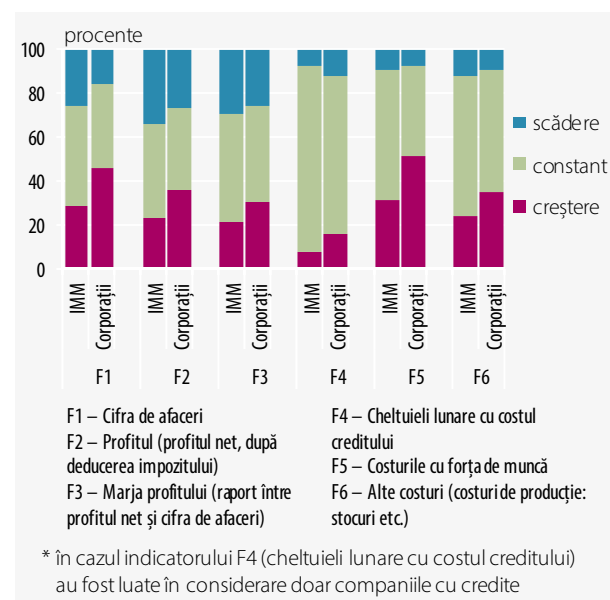
Evoluția principalilor indicatori financiari ai companiilor nefinanciare

Evoluția principalilor indicatori financiari în perioada aprilie-septembrie 2016 a fost similară celei din intervalul precedent de raportare (octombrie 2015 – martie 2016), potrivit răspunsurilor companiilor nefinanciare. Astfel, companiile pentru care principalii indicatori financiari s-au menținut relativ constanți în perioada aprilie-septembrie 2016 au avut o pondere mai mare, comparativ cu cele care au cunoscut reduceri sau majorări ale valorilor acestor indicatori. Dacă în ceea ce privește cifra de afaceri, nivelul profitului și marja profitului net, modificările la nivel agregat au fost nesemnificative, procentul companiilor care au raportat creșterea costurilor cu forța de muncă s-a majorat la 31 la sută (de la 26 la sută în exercițiul precedent). În cazul categoriei „Cheltuieli lunare cu costul creditului” s-au înregistrat cele mai reduse evoluții de creștere sau de scădere (Grafic 1).

Grafic 1. Evoluția principalilor indicatori financiari în semestrul curent și cel anterior, pentru companiile nefinanciare

Grafic 2. Evoluția principalilor indicatori financiari în perioada aprilie-septembrie 2016, pentru IMM și corporații*

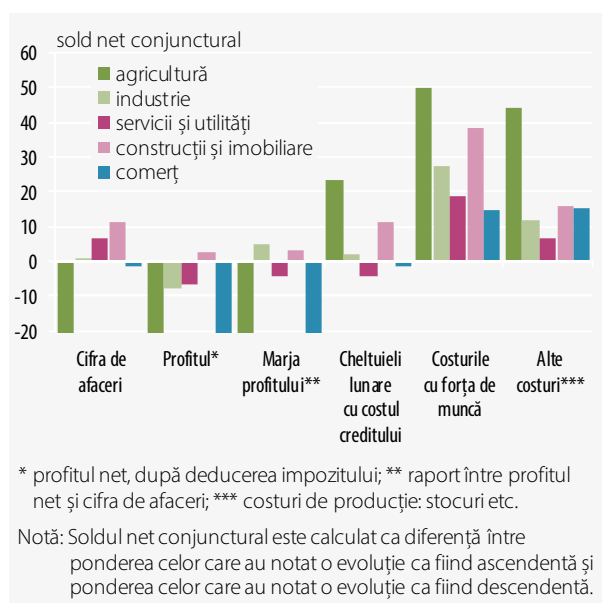
În structură, după dimensiune, corporațiile au raportat o performanță mai bună decât IMM, dar și costuri mai ridicate de funcționare, în special cu forța de muncă (Grafic 2). În ceea ce privește sectorul de activitate, spre deosebire de situația din ultimele două semestre, companiile din agricultură au cunoscut o diminuare a performanțelor economice. Numai 5 la sută dintre aceste firme au raportat o creștere a cifrei de

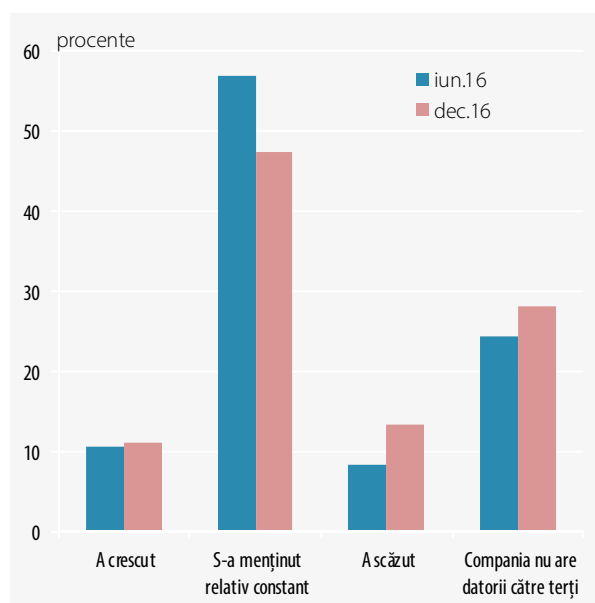
afaceri, comparativ cu 35 la sută la sondajul precedent. Companiile din sectorul „Construcții și imobiliare” au înregistrat majorări atât ale cifrei de afaceri, cât și ale profiturilor nete și marjei acestora, în sold conjunktural net. Companiile au raportat o majorare notabilă a costurilor cu forța de muncă indiferent de sectorul de activitate, ponderile cele mai mari fiind în sectoarele agricol (50 la sută dintre firme au declarat creșteri), construcții și imobiliare (39 la sută) și industrie (28 la sută). Suplimentar, firmele din agricultură au declarat și majorări într-o proporție importantă ale altor costuri de producție și ale costurilor de finanțare (Grafic 3).

Proporția companiilor care au declarat un grad de îndatorare (calculat ca raport între datorii și active) relativ constant în perioada aprilie-septembrie 2016 fost de 47 la sută, în scădere de la 57 la sută în semestrul precedent. Un număr mai mare de firme au declarat fie scăderea gradului de îndatorare (13 la sută dintre firme, comparativ cu 8 la sută în exercițiul precedent), fie lipsa datoriilor către terți (Grafic 4).

Grafic 3. Evoluția principalilor indicatori financiari în perioada aprilie-septembrie 2016, pe principalele sectoare economice

Grafic 4. Evoluția raportului datorii/active în perioada aprilie-septembrie 2016, pentru companiile nefinanciare

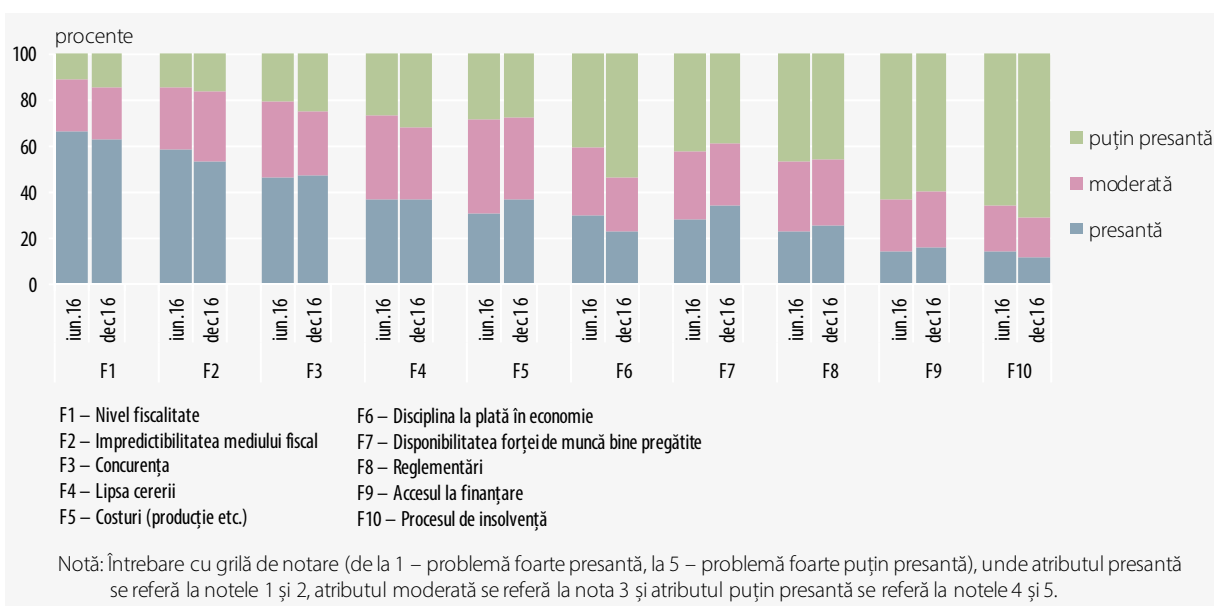

Cele mai presante probleme ale companiilor

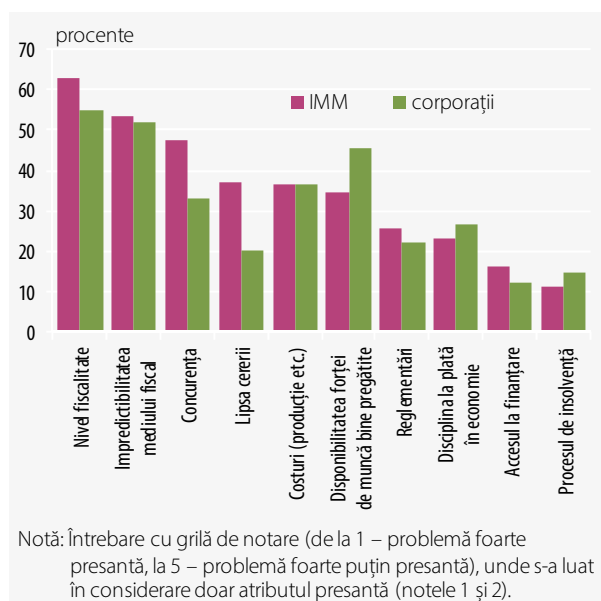
Potrivit raportărilor companiilor, cele mai importante probleme cu care se confruntă acestea sunt relativ aceleași ca în exercițiul anterior. Fiscalitatea ridicată, imprecizibilitatea mediului fiscal și concurența se mențin, în această ordine, în clasamentul alegerilor companiilor cu privire la cele mai presante probleme (Grafic 5). În cadrul sondajului, se remarcă de asemenea, creșterea ponderii companiilor care consideră disponibilitatea forței de muncă o problemă presantă comparativ cu raportarea anterioară (34 la sută, față de 28 la sută). Importanța accesului la finanțare s-a majorat marginal, fiind considerată o problemă presantă pentru 16 la sută dintre firmele respondente (față de 14 la sută în semestrul precedent).

Se menține aproximativ același ecart dintre firmele care au precizat că au nevoie de finanțare de la bănci și/sau IFN și cele care nu resimt nevoia unei finanțări de acest tip. Accesul la finanțare este considerat o problemă presantă de 19 la sută dintre firmele din prima categorie, comparativ cu 8 la sută dintre firmele aparținând celei de a doua categorii. Raportat la semestrul anterior, pentru o proporție ușor mai redusă dintre companiile care au intenționat să contracteze credite de la instituții financiare în perioada aprilie-septembrie 2016, accesul la finanțare a reprezentat o problemă presantă (17 la sută, față de 18 la sută în perioada octombrie 2015 – martie 2016).

Grafic 5. Cele mai presante probleme ale companiilor nefinanciare în perioada aprilie-septembrie 2016

Grafic 6. Cele mai presante probleme ale IMM și corporațiilor în perioada aprilie-septembrie 2016

Intensitatea problemelor resimțite în desfășurarea activității de către companiile care au credite bancare neperformante este mai ridicată decât în cazul companiilor care au doar credite performante. Cel mai pronunțat ecart se remarcă, similar semestrului precedent, în ceea ce privește accesul la finanțare. Astfel, 38 la sută dintre companiile cu credite neperformante evaluează această problemă ca fiind presantă, spre deosebire de 13 la sută dintre companiile cu credite performante. Alte probleme considerate presante pentru care se remarcă o diferență ridicată sunt procesul de insolvență propriu sau al partenerilor comerciali, lipsa cererii și disciplina la plată în economie.

În structură, IMM se declară în continuare afectate în proporție mai ridicată decât corporațiile de lipsa cererii, concurență și fiscalitatea ridicată, în timp ce disponibilitatea forței de muncă bine pregătite

rămâne o problemă presantă pentru un procent mai ridicat de corporații (Grafic 6). La nivel de sector de activitate, accesul la finanțare, costurile, reglementările și disponibilitatea forței de muncă continuă să reprezinte probleme presante pentru o proporție mai ridicată dintre firmele din agricultură, în timp ce disciplina la plată în economie afectează semnificativ firmele din construcții și imobiliare comparativ cu celelalte sectoare.

Principalii parteneri comerciali ai companiilor nefinanciare în anul 2015

În ceea ce privește principalii parteneri comerciali ai firmelor, aceștia au fost în structură aceiași ca în exercițiul precedent. În cazul IMM, cifra de afaceri aferentă anului 2015 a fost realizată preponderent din relații comerciale cu firme românești cu capital majoritar autohton și din comerțul cu amănuntul cu gospodăriile ale populației. Corporațiile au realizat cele mai multe venituri din activitatea de comerț cu firme din străinătate și cu firme românești cu capital majoritar autohton. Comerțul cu entități de stat a ocupat și în acest semestru o pondere mai mică în cifra de afaceri a IMM decât a corporațiilor. Astfel, 4 la sută dintre IMM, comparativ cu 8 la sută dintre corporații, au declarat că peste 50 la sută din cifra lor de afaceri au fost realizate din relațiile comerciale cu entități de stat. Companiile cu credite neperformante au declarat că o pondere majoritară a cifrei de afaceri se datorează activității derulate cu firme românești cu capital majoritar autohton.

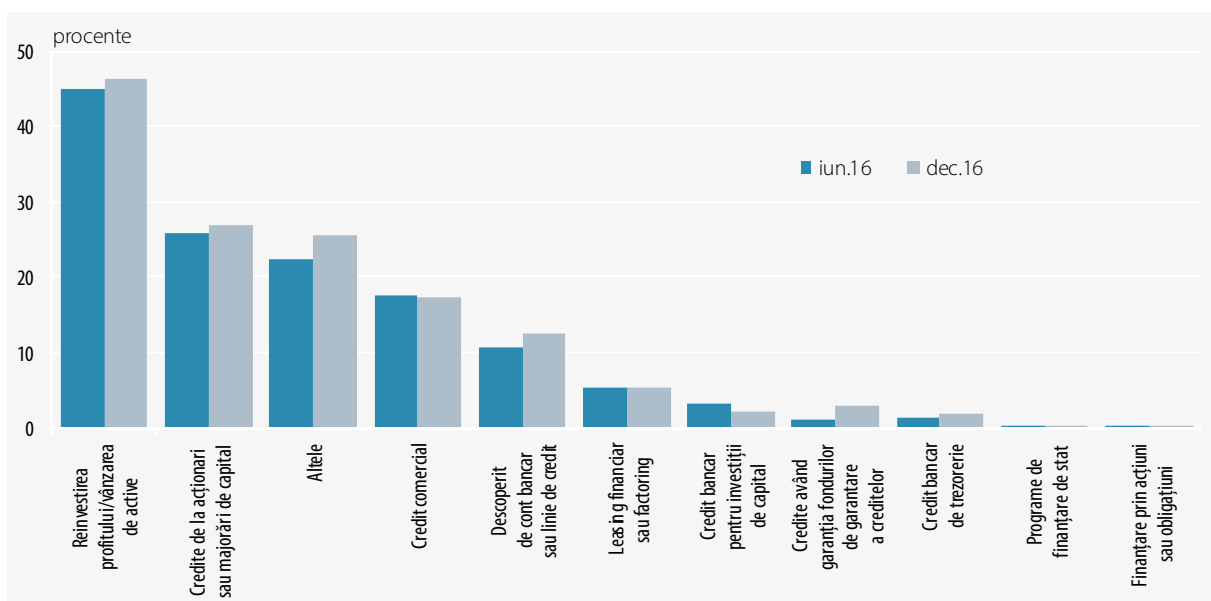
A2. Disponibilitatea surselor de finanțare pentru companii

Principalele surse de finanțare ale companiilor

Firmele declară că utilizează cu precădere surse de finanțare internă pentru operațiunile curente pe care le desfășoară, pentru investiții sau alte nevoi de finanțare. Astfel, similar situației existente în exercițiul anterior de raportare, reinvestirea profitului sau vânzarea de active din patrimoniu continuă să se situeze pe prima poziție ca importanță în clasamentul surselor de finanțare, fiind urmată de finanțarea de la acționari, sub formă de credite sau majorări de capital (Grafic 7). Finanțarea bancară a înregistrat un avans marginal, dar rămâne una din sursele de finanțare puțin utilizate de companii, un procent de 17 la sută dintre companii preferând-o altor forme de finanțare. Numărul firmelor care au apelat la credite având garanția fondurilor de garantare în perioada aprilie-septembrie 2016 a înregistrat de asemenea un ușor avans, fiind în prezent de 3 la sută față de 1 la sută în perioada precedentă.

Firmele care au credite performante apelează într-o proporție mai ridicată la finanțare de la bănci și/sau IFN, comparativ cu firmele care au împrumuturi neperformante.

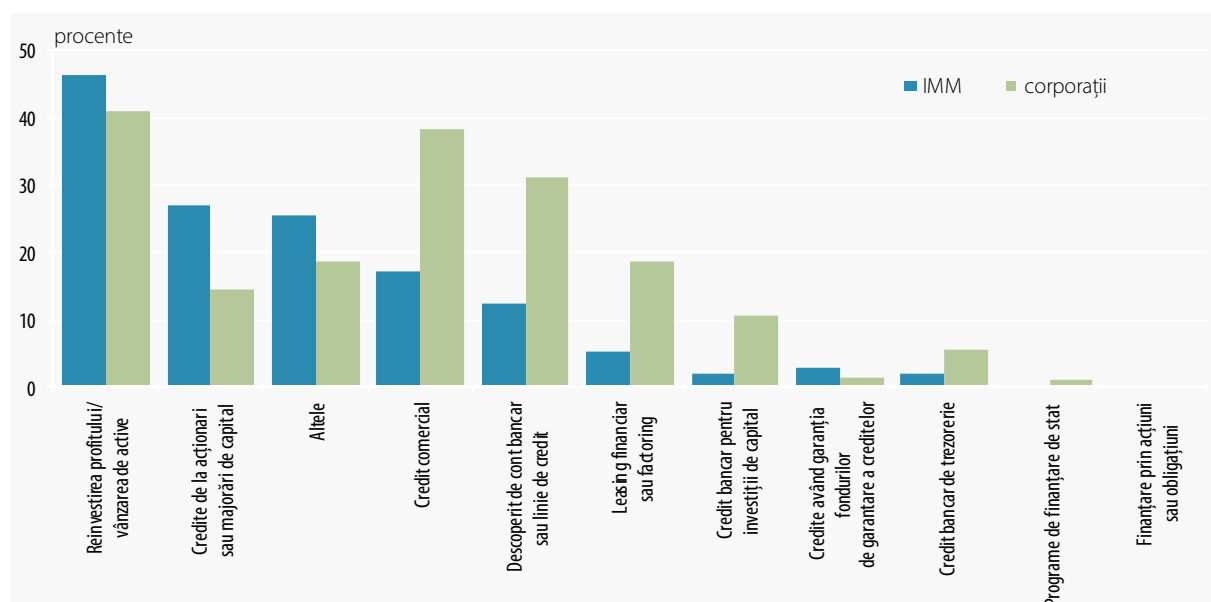
Grafic 7. Principalele surse de finanțare ale companiilor în perioada aprilie-septembrie 2016, pentru companiile nefinanciare

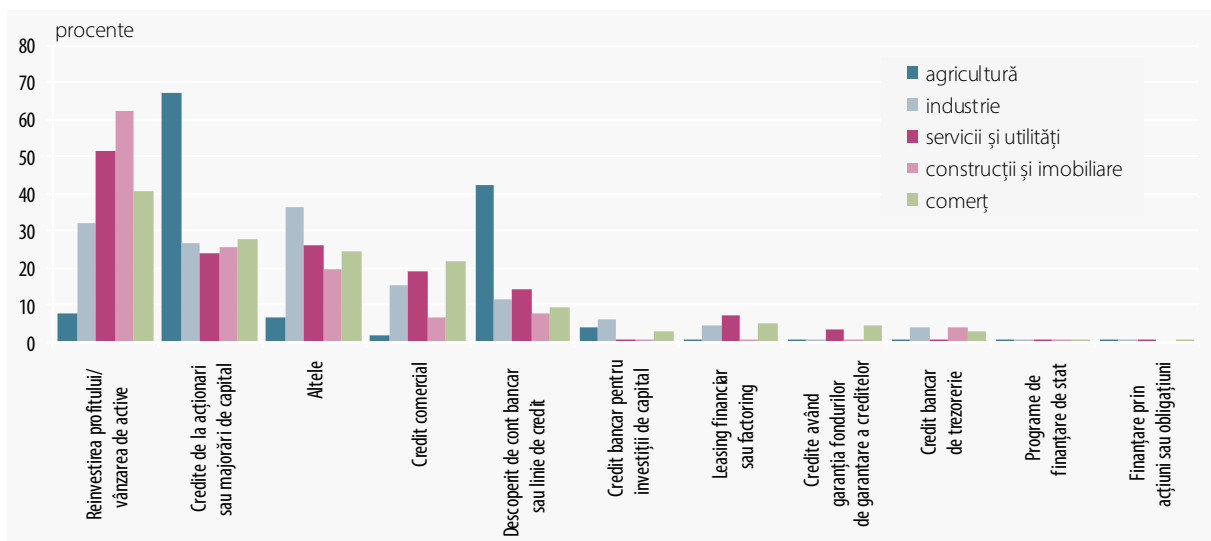
Din perspectiva dimensiunii companiilor, corporațiile au manifestat și în perioada aprilie-septembrie 2016 o apetență superioară pentru finanțarea bancară comparativ cu IMM, indiferent de forma acesteia (linii de credit sau descoperit de cont, credite de trezorerie, credite de investiții sau leasing financiar, Grafic 8).

Firmele din agricultură s-au clasat din nou pe primul loc în ceea ce privește apetența pentru finanțarea de la instituții financiare sub formă de linie de credit sau descoperit de cont, devansând, ca și la raportările precedente, firmele care activează în celelalte sectoare de activitate (Grafic 9).

Grafic 8. Principalele surse de finanțare ale companiilor în perioada aprilie-septembrie 2016, pentru IMM și corporații

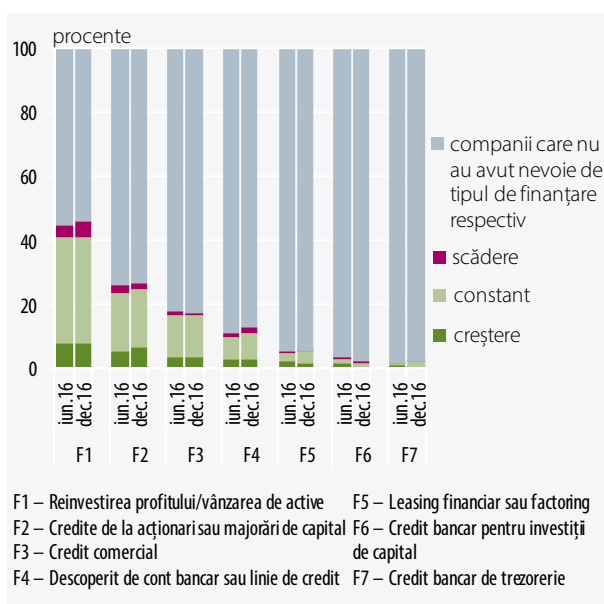
Grafic 9. Principalele surse de finanțare ale companiilor în perioada aprilie-septembrie 2016, pe sectoare de activitate

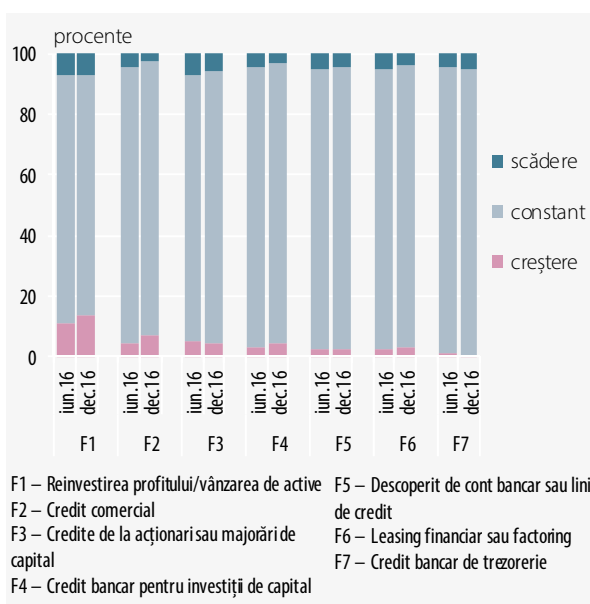
Evoluția principalelor surse de finanțare ale companiilor și perspective pentru următoarele 6 luni (octombrie 2016 - martie 2017)

Dintre companiile care au avut nevoie de finanțare în perioada aprilie-septembrie 2016, o pondere majoritară au avut cele pentru care disponibilitatea surselor de finanțare s-a menținut relativ constantă (Grafic 10). De asemenea, firmele preconizează că această situație se va menține și în perioada următoare (octombrie 2016 – martie 2017, Grafic 11). Analizând după dimensiunea companiilor, disponibilitatea surselor de finanțare a crescut pentru un procent mai ridicat de corporații comparativ cu IMM în ceea ce privește întreaga gamă a surselor

Grafic 10. Evoluția principalelor surse de finanțare ale companiilor nefinanciare în perioada aprilie-septembrie 2016

Grafic 11. Perspective de evoluție a principalelor surse de finanțare ale companiilor nefinanciare pentru perioada octombrie 2016 – martie 2017

de finanțare, cu excepția creditelor obținute de la acționari, caz în care ponderile au fost aproximativ egale. Se anticipează că această situație se va menține și pentru exercițiul următor de raportare (Grafic 11).

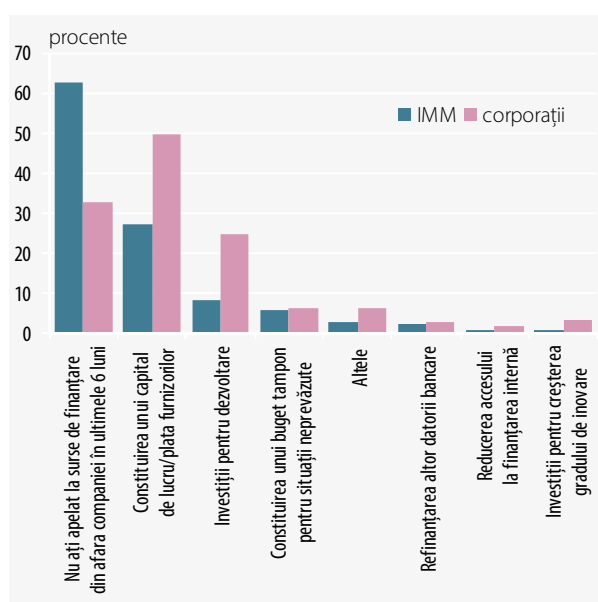
Destinații ale finanțării atrase de companiile nefinanciare

Ponderea companiilor nefinanciare care nu au apelat la surse de finanțare din afara companiei pe parcursul perioadei aprilie-septembrie 2016 a fost în creștere, comparativ cu semestrul anterior (62 la sută, față de 59 la sută). Similar intervalului octombrie 2015 – martie 2016), o proporție majoritară dintre firmele care au aplicat pentru surse de finanțare de la bănci/IFN în ultimele 6 luni au folosit totalitatea surselor atrase pentru constituirea unui capital de lucru sau plata furnizorilor (71 la sută).

Pentru corporații, constituirea unui capital de lucru sau plata furnizorilor este o destinație mai uzitată decât în cazul IMM (50 la sută dintre corporații față de 27 la sută dintre IMM folosesc finanțarea în acest scop). De asemenea, companiile mari folosesc într-o proporție mai ridicată fondurile atrase în vederea realizării de investiții pentru dezvoltare (25 la sută dintre corporații, față de 8 la sută dintre IMM), Grafic 12.

În acest semestru se remarcă în cazul firmelor din agricultură atât menținerea pe primul loc din punct de vedere al realizării de investiții pentru dezvoltare din finanțările atrase, cât și creșterea acestui interes raportat la perioada anterioară (52 la sută dintre firmele din agricultură au făcut investiții pentru dezvoltare în intervalul aprilie – septembrie 2016, comparativ cu 22 la sută în semestrul precedent).

Grafic 12. Principalele destinații ale finanțării atrase de IMM și corporații în perioada aprilie-septembrie 2016

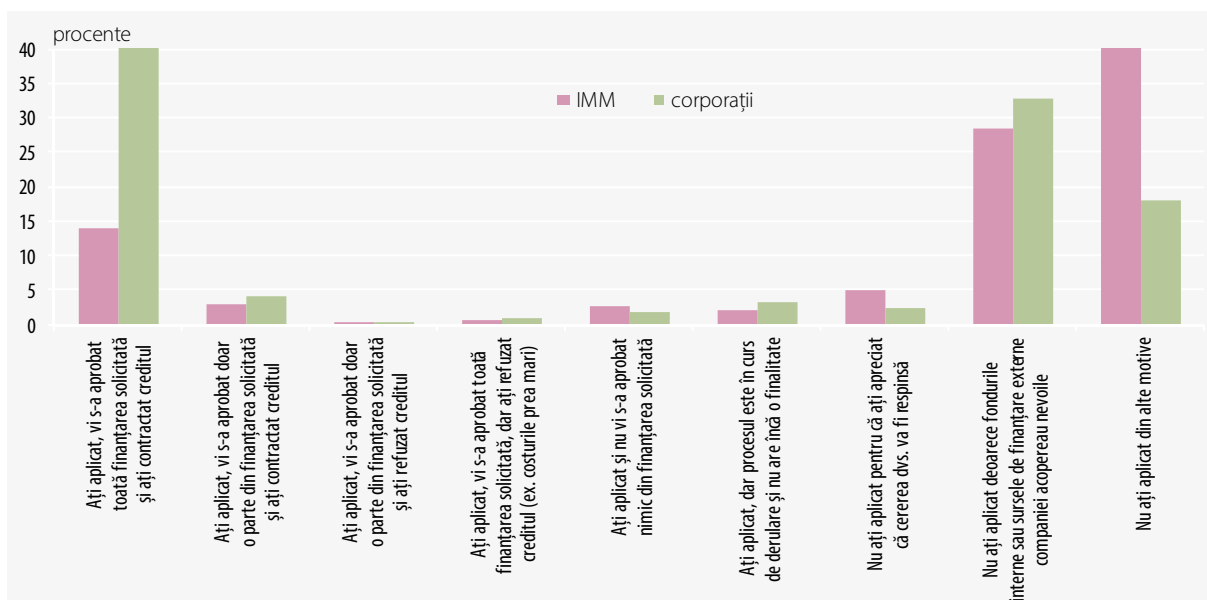
Accesarea de finanțare de la bănci și IFN

Un număr important de firme declară că nu au solicitat finanțare de la instituțiile de credit și IFN în perioada aprilie-septembrie 2016 (79 la sută), similar exercițiului anterior. Totuși, majoritatea firmelor care au indicat apelarea la resurse financiare de acest tip afirmă că au obținut suma totală solicitată (85 la sută, cu 4 puncte procentuale mai mult față de situația înregistrată în semestrul precedent).

Firmele care au aplicat pentru credite și au primit sumele solicitate în totalitate au avut și în acest exercițiu de raportare ponderi semnificativ mai ridicate în cazul corporațiilor, comparativ cu IMM (41 la sută pentru corporații, față de 14 la sută pentru IMM, Grafic 13). Spre deosebire de semestrul precedent se remarcă o pondere mai redusă a IMM

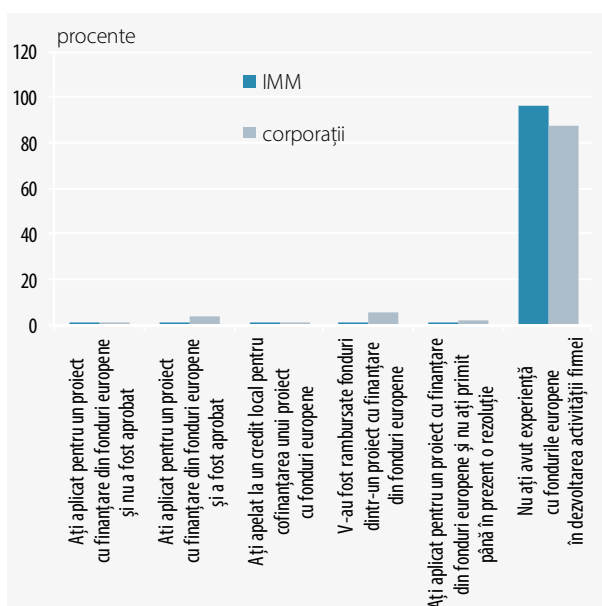
care nu au accesat credite deoarece fondurile interne sau sursele de finanțare externe companiei, altele decât bănci și instituții financiare nebancale, le acopereau nevoile de finanțare (28 la sută dintre IMM, comparativ cu 35 la sută în semestrul anterior).

Grafic 13. Accesarea de finanțare de la bănci și IFN în perioada aprilie-septembrie 2016

Firmele din agricultură care au aplicat și au primit în totalitate sumele solicitate au avut și de această dată cea mai importantă pondere relativ la celelalte sectoare de activitate (35 la sută, în perioada aprilie-septembrie 2016).

Grafic 14. Accesarea fondurilor europene în perioada aprilie-septembrie 2016, de către IMM și corporații

Accesarea de fonduri europene

Fondurile europene continuă să reprezinte o sursă puțin utilizată de către companii. Numărul companiilor care au declarat că în ultimele 6 luni nu au utilizat fonduri europene în dezvoltarea activității este unul ridicat (circa 98 la sută, Grafic 14). Pentru perioada analizată nu s-au înregistrat modificări notabile comparativ cu exercițiul din semestrul anterior (perioada octombrie 2015 – martie 2016).

Analizând după dimensiune, corporațiile au fost mai active decât IMM în accesarea de fonduri europene. De asemenea, companiile care au aplicat pentru finanțare de la bănci și/sau IFN și companiile care consideră accesul la finanțare o problemă presantă au fost mai active decât categoriile complementare în ceea ce privește accesarea de fonduri europene.

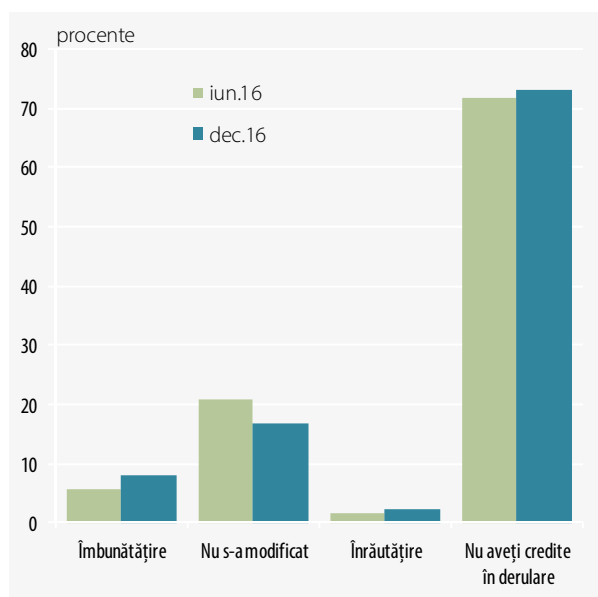
A3. Condițiile și factorii de influență privind accesul la finanțare al companiilor

Relația companiilor cu băncile și IFN și percepția companiilor asupra termenilor și condițiilor

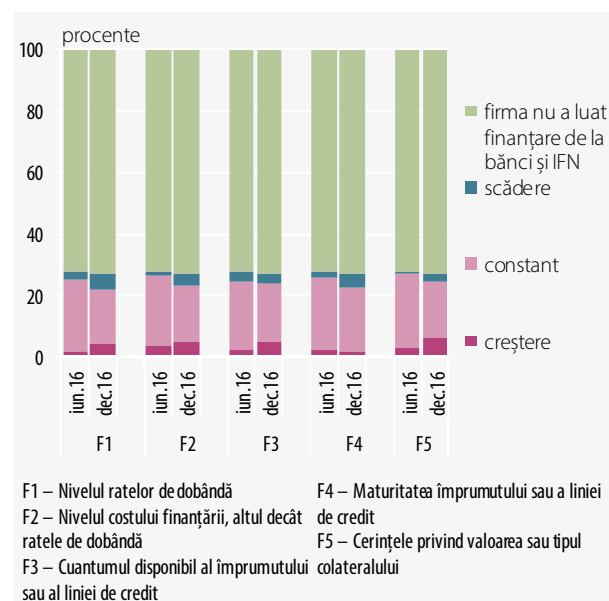
Relația companiilor cu instituțiile financiare (bănci și IFN) nu a cunoscut modificări importante în perioada aprilie-septembrie 2016, cu toate acestea un număr în creștere de companii au raportat o îmbunătățire comparativ cu perioada octombrie 2015 – martie 2016 (8 la sută, față de 5 la sută). Ponderea companiilor care au declarat că nu au credite în derulare este relativ constantă, de 73 la sută (Grafic 15).

În opinia majorității companiilor cu credite, condițiile atașate creditelor deținute s-au menținut relativ constante în perioada aprilie-septembrie 2016 (Grafic 16).

Grafic 15. Relația companiilor nefinanciare cu băncile și IFN, în perioada aprilie-septembrie 2016

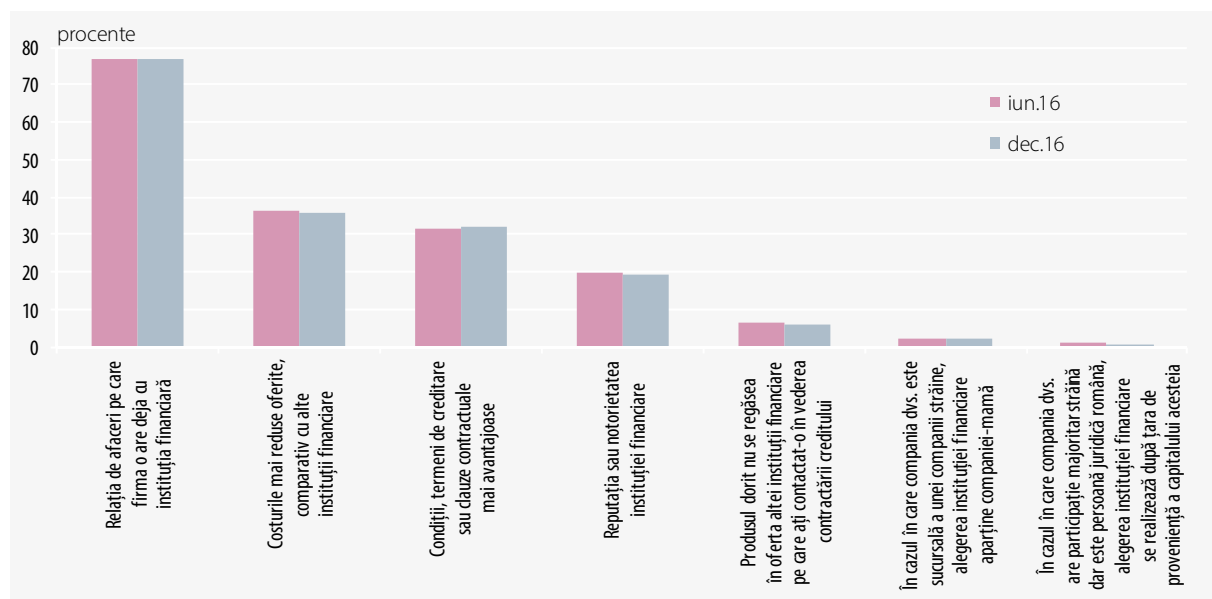
Grafic 16. Percepția companiilor nefinanciare asupra termenilor și condițiilor aplicate de bănci și IFN, în perioada aprilie-septembrie 2016

În selectarea instituției financiare, companiile au indicat relația de afaceri pe care firma o deține cu aceasta drept criteriul cel mai utilizat (77 la sută dintre companiile cu credite din ultimele 6 luni). Costurile mai reduse și condițiile/clauzele mai avantajoase sunt, de asemenea, criteriile importante dar sunt selectate de un număr mai mic de companii (Grafic 17). Rezultatele sunt similare celor înregistrate în semestrul precedent.

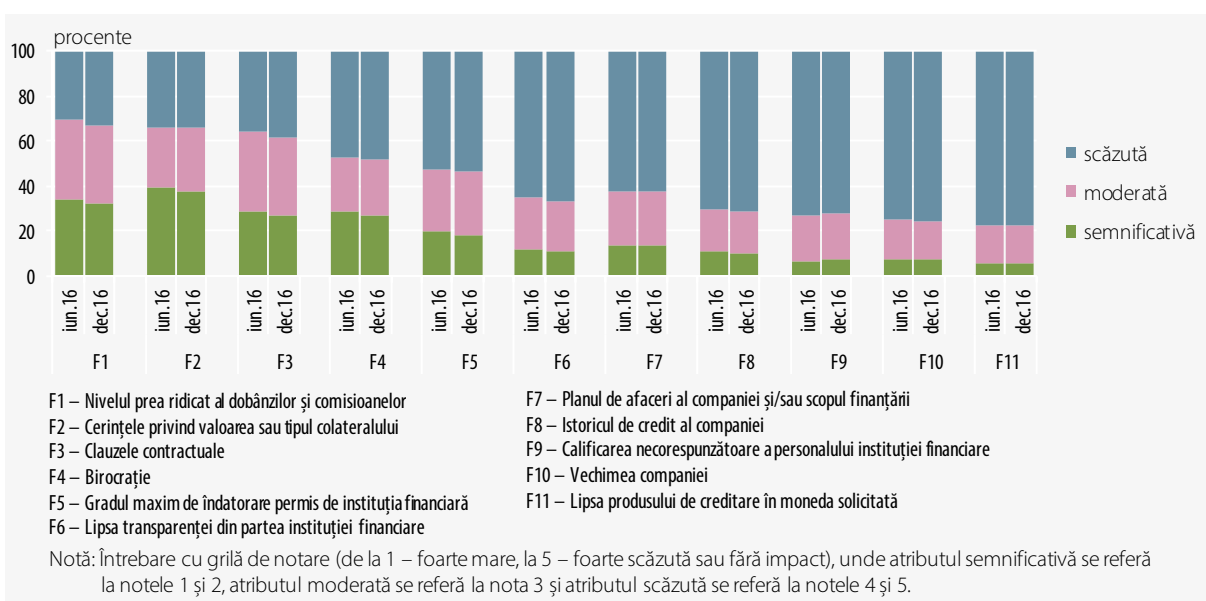
Grafic 17. Motivele pentru care companiile nefinanciare au apelat la instituțiile financiare de la care au luat credite în perioada aprilie-septembrie 2016

Principalele dificultăți întâmpinate de companii în accesarea de finanțare de la bănci și IFN

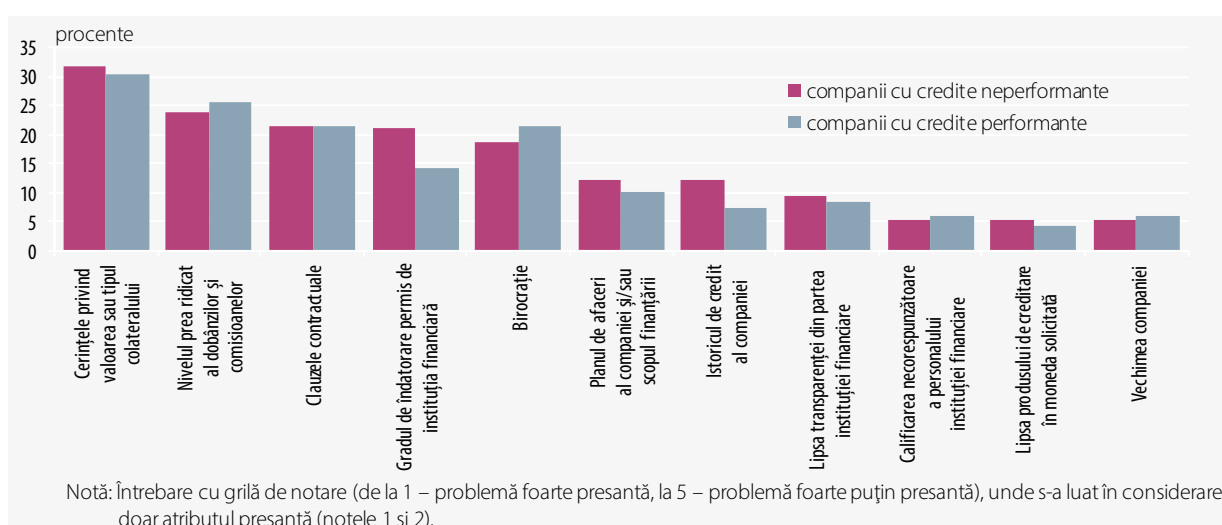
Nivelul prea ridicat al dobânzilor și comisioanelor, cerințele privind valoarea sau tipul garanției, birocracia, clauzele contractuale și gradul maxim permis de către instituțiile creditorare sunt considerate de către firme, în această ordine, ca fiind principalele dificultăți în accesarea de finanțare de la bănci și/sau IFN în perioada aprilie-septembrie 2016 (Grafic 18).

Grafic 18. Dificultățile întâmpinate de companiile nefinanciare care au aplicat pentru credite în accesarea de finanțare de la bănci și IFN în perioada aprilie-septembrie 2016

În funcție de dimensiune și analizând doar companiile cu credite în semestrul de raportare, IMM resimt într-o proporție mai ridicată impactul tuturor dificultăților întâmpinate în accesarea finanțării de la bănci și/sau IFN față de corporații. Pentru companiile care dețin credite neperformante, gradul de îndatorare maxim permis de către instituția financiară este perceput ca o problemă mult mai dificilă față de companiile care dețin numai împrumuturi performante, în timp ce acestea din urmă consideră că birocrăția este cea mai dificilă problemă (Grafic 19).

Grafic 19. Dificultăți semnificative întâmpinate de companiile nefinanciare cu credite neperformante și cu credite performante în accesarea de finanțare de la bănci și IFN în perioada aprilie-septembrie 2016

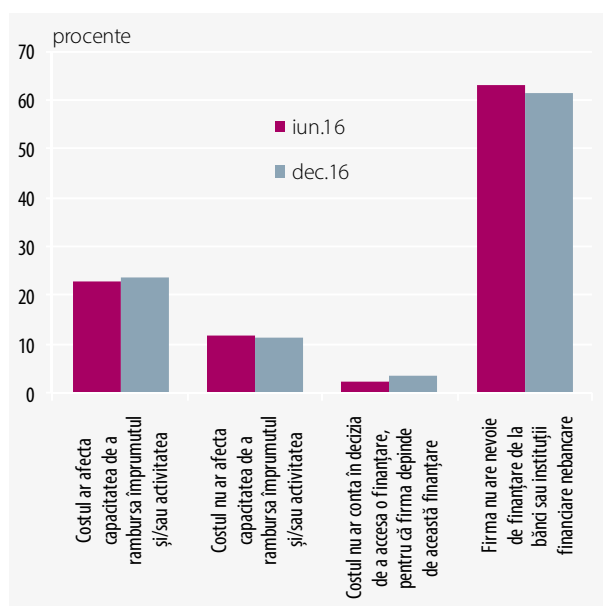
B. Capacitatea companiilor de a face față unor evoluții financiare nefavorabile

B1. Percepția companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanțării (rata dobânzii)

Percepția asupra influenței costului de finanțare

Firmele au declarat în proporție majoritară că nu au nevoie de finanțare de la bănci sau instituții financiare nebancare (61 la sută, ușor sub nivelul de 63 la sută înregistrat în sondajul anterior). Aproximativ un sfert dintre companii consideră că nivelul actual al costului de finanțare ar afecta activitatea sau capacitatea companiei de a rambursa împrumutul, similar semestrului anterior (Grafic 20).

Grafic 20. Costul finanțării pentru companiile nefinanciare, în septembrie 2016

IMM consideră, într-o proporție mai ridicată decât corporațiile, că nu au nevoie de finanțare de la bănci sau instituții financiare nebancaire (62 la sută dintre IMM față de 42 la sută dintre corporații), ecarterul majorându-se ușor comparativ cu semestrul precedent. Aproape 60 la sută dintre corporațiile care au nevoie de finanțare consideră că nivelul costului acestuia nu ar afecta capacitatea de rambursare a împrumutului și nici activitatea companiei.

Percepția asupra unui nivel maxim suportabil al ratei dobânzii la credite

Intenția majorității companiilor care au răspuns la sondaj este de a își reduce gradul de îndatorare, astfel că 59 la sută dintre firme nu ar lua un credit în lei și 65 la sută nu ar accesa un credit în euro, indiferent de cost. Proporțiile sunt ușor mai ridicate comparativ cu semestrul precedent (57 la sută și,

respectiv, 62 la sută în perioada octombrie 2015 – martie 2016).

Dintre firmele care au declarat că au nevoie de finanțare, 46 la sută ar contracta un credit în lei și 55 la sută un credit în euro la o rată maximă de dobândă de 3 la sută.

Raportat la ratele medii de dobândă pentru creditele acordate companiilor nefinanciare (respectiv 4,1 la sută la creditele în lei și 3,5 la sută la creditele în euro la momentul de referință septembrie 2016), doar 7 la sută dintre companii ar accepta o rată a dobânzii cu valori maxime între 3 și 5 la sută pentru un credit în lei și doar 4 la sută ar accepta o finanțare având o rată maximă a dobânzii între 3 și 5 la sută pentru un credit în euro.

Percepția asupra unor posibile evoluții nefavorabile privind rata dobânzii

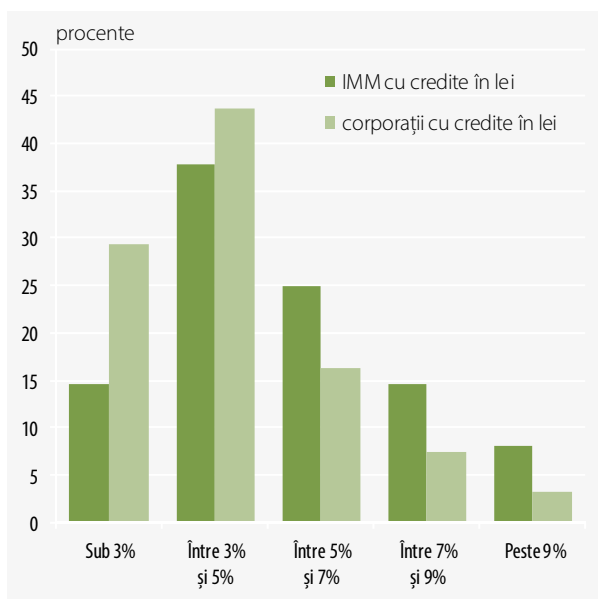
În septembrie 2016, cele mai multe dintre companiile cu credite în lei se finanțează la o rată a dobânzii între 3 la sută și 5 la sută (39 la sută). Majoritatea firmelor cu credite în monedă națională au declarat că ar fi afectate de o creștere cu până la 3 puncte procentuale a costului de finanțare asociat acestui tip de credit (53 la sută).

Dintre firmele care au credite în euro în aceeași perioadă de referință, o pondere dominantă se finanțează la o rată medie a dobânzii între 2 la sută și 4 la sută (45 la sută dintre companiile cu credite în euro), iar o pondere majoritară dintre firmele cu credite în euro au declarat că activitatea și/sau capacitatea de rambursare a creditului le-ar fi afectată de o creștere a costului finanțării în moneda europeană cu până la 3 puncte procentuale (56 la sută).

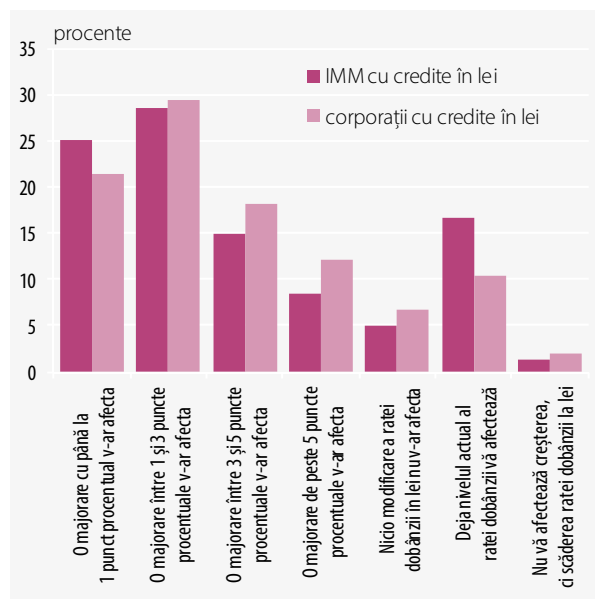
Analizând după dimensiunea firmelor, se observă că un procent mai ridicat de corporații, comparativ cu IMM, beneficiază de rate medii de dobândă sub 3 la sută la creditele contractate în monedă națională, respectiv sub 2 la sută la împrumuturile

luate în euro (Graficele 21 și 23). Rata medie la creditele în lei se situează preponderent între 3 și 5 la sută, iar rata medie la creditele în euro se situează majoritar în intervalul 2-4 la sută, atât pentru IMM, cât și pentru corporații. Activitatea și/sau capacitatea de rambursare a creditului ar fi afectate în mod similar, în cazul ambelor categorii de companii, în situația unor șocuri asupra ratelor de dobândă, (Graficele 22 și 24), neînregistrându-se modificări semnificative față de semestrul precedent.

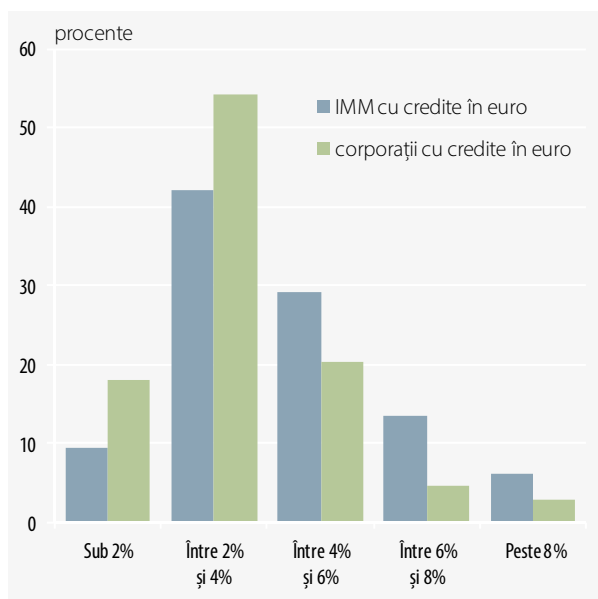
Grafic 21. Rata medie a dobânzii la creditele în lei pentru companiile nefinanciare care dețin credite în lei, în septembrie 2016

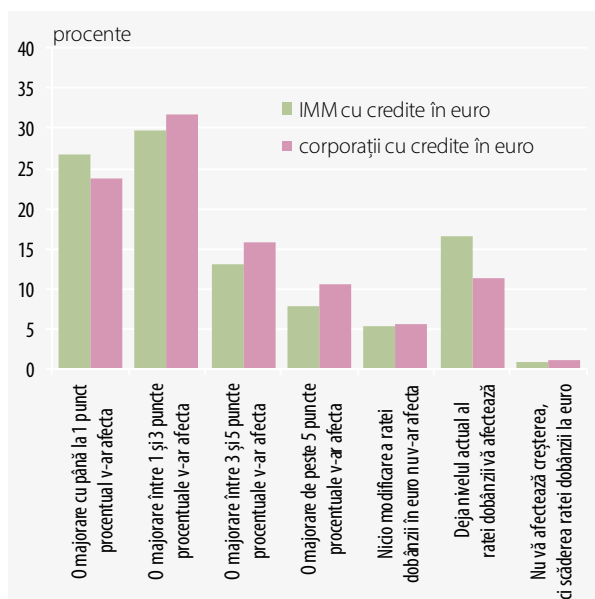
Grafic 22. Percepția companiilor nefinanciare asupra unor posibile modificări viitoare privind rata dobânzii la credite în lei, în septembrie 2016

Grafic 23. Rata medie a dobânzii la creditele în euro pentru companiile nefinanciare care dețin credite în euro, în septembrie 2016

Grafic 24. Percepția companiilor nefinanciare asupra impactului unor posibile modificări viitoare privind rata dobânzii la credite în euro, în septembrie 2016

B2. Percepția companiilor asupra unei evoluții nefavorabile a cursului de schimb al monedei naționale în raport cu moneda euro

Percepția asupra unei eventuale depreciere a monedei naționale

O posibilă depreciere a monedei naționale față de euro ar avea, similar exercițiului precedent, efecte mixte asupra companiilor. Spre deosebire de semestrul precedent însă, firmele care au declarat că se simt afectate de nivelul actual al cursului de schimb au o pondere mai mică comparativ cu cele care au raportat că nu ar fi afectate de niciun nivel de depreciere a cursului de schimb (34 la sută comparativ cu 43 la sută, în septembrie 2016).

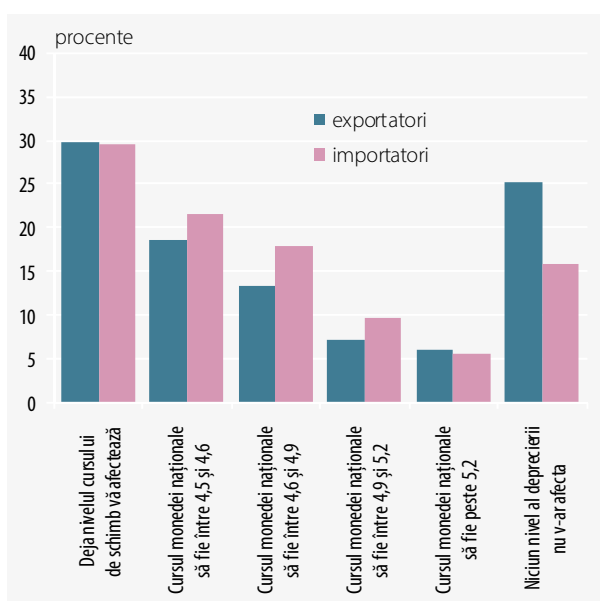
În structură, exportatorii și companiile fără credite în euro afirmă că ar fi mai puțin afectate de deprecierea monedei naționale comparativ cu importatorii, respectiv companiile care dețin credite în moneda europeană (Grafic 25).

Percepția asupra unei eventuale aprecieri a monedei naționale

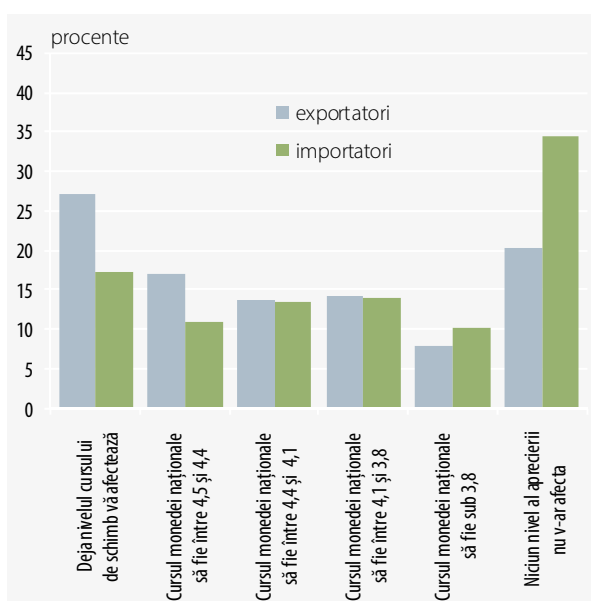
Un procent de 46 la sută dintre companii declară că nu ar fi afectate (atât din punct de vedere al activității, cât și al capacității de rambursare) de aprecierea monedei naționale față de euro, în timp ce 23 la sută dintre acestea consideră că nivelul actual al cursului de schimb le afectează deja.

În structură, importatorii afirmă că ar fi mult mai puțin afectați de o potențială apreciere a monedei naționale comparativ cu exportatorii (Grafic 26).

Grafic 25. Percepția companiilor exportatoare și importatoare asupra impactului unei posibile depreciere a monedei naționale, în septembrie 2016

Grafic 26. Percepția companiilor exportatoare și importatoare asupra impactului unei posibile aprecieri a monedei naționale, în septembrie 2016

Anexă: Metodologie sondaj

Sondajul este efectuat semestrial de BNR în lunile martie și septembrie. Are la bază un chestionar care este transmis unui eșantion de aproximativ 10 500 de companii nefinanciare, dintre care circa 85 la sută sunt IMM, corporațiile fiind incluse exhaustiv.

Eșantionul este reprezentativ la nivel național și regional și este extras prin procedee statistice, după următoarele criterii:

- clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii și corporații)²;
- sector de activitate, conform încadrării în CAEN Rev. 2;
- regiuni de dezvoltare.

Structura eșantionului după criteriile de extragere a acestuia se prezintă astfel:

- după mărime: 28 la sută microîntreprinderi, 25 la sută companii mici, 27 la sută companii mijlocii, 14 la sută corporații și 5 la sută IMM atipice (Grafic A1);
- după principalele sectoare de activitate: 3 la sută în agricultură, 23 la sută în industrie, 26 la sută în servicii și utilități, 10 la sută în construcții și imobiliare și 38 la sută în comerț (Grafic A2);
- după regiunile de dezvoltare: 10 la sută Nord-Est, 10 la sută Sud-Est, 11 la sută Sud-Muntenia, 6 la sută Sud-Vest, 9 la sută Vest, 14 la sută Nord-Vest, 12 la sută Centru, 4 la sută Ilfov, 25 la sută București (Grafic A3).

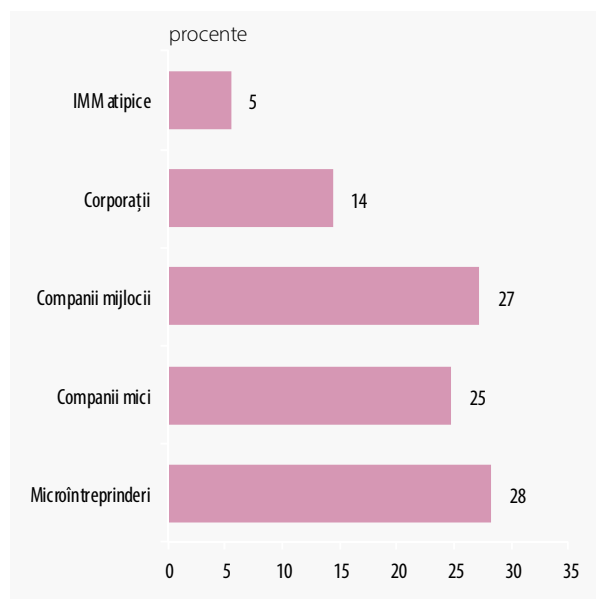
Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind (A) accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România și (B) capacitatea companiilor nefinanciare de a face față unor condiții financiare nefavorabile (evoluții privind rata dobânzii și cursul de schimb).

Întrebările vizează opiniile companiilor privind:

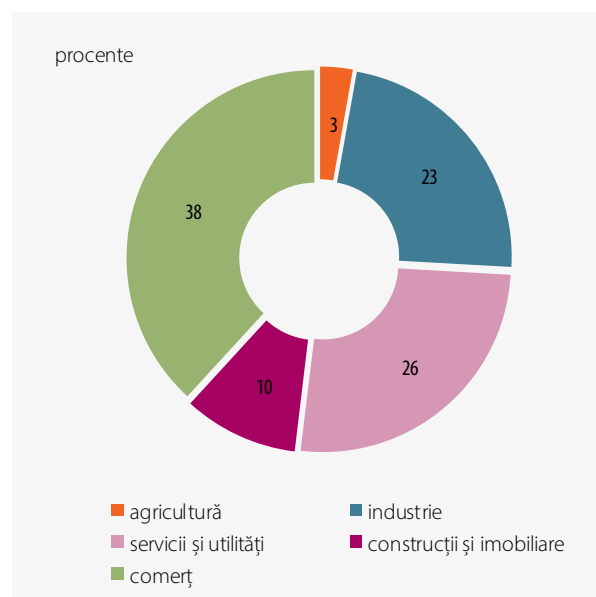
- situația economică generală a firmei;
- disponibilitatea surselor de finanțare;
- condițiile și factorii privind accesul la finanțare al companiilor;
- percepția companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanțării (rata dobânzii);
- percepția companiilor asupra unei evoluții nefavorabile a cursului de schimb al monedei naționale în raport cu moneda euro.

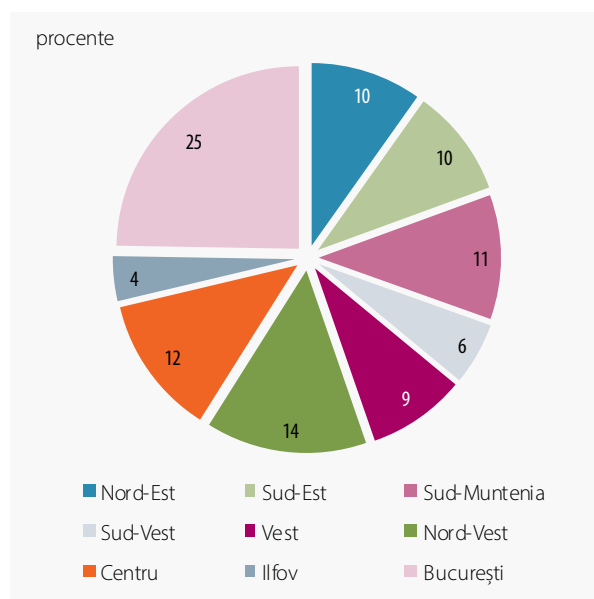
² Firmele intră în categoria IMM dacă au: (i) mai puțin de 250 de angajați și (ii) cifra de afaceri mai mică de 50 milioane euro sau activul total mai mic de 43 milioane euro. Se clasifică în: A) microîntreprinderi dacă au: (i) mai puțin de 10 de angajați și (ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 2 milioane euro. B) întreprinderi mici dacă au: (i) între 10 și 50 de angajați și (ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 10 milioane euro. C) întreprinderi mijlocii dacă au: (i) între 50 și 250 de angajați și (ii) cifra de afaceri sub 50 milioane euro sau activul total sub 43 milioane euro. Conform acestor definiții, rămâne o categorie de IMM atipice care nu poate fi încadrată în niciuna din cele 3 categorii anterioare (ex: IMM cu număr de salariați sub 10, dar cu cifră de afaceri și active totale de peste 2 milioane euro).

Grafic A1. Structura eșantionului după mărimea firmei

Grafic A2. Structura eșantionului după sectorul de activitate al firmei

Grafic A3. Structura eșantionului după regiunea de dezvoltarea unde sunt înregistrate firmele

Analiza răspunsurilor

Răspunsurile la întrebări sunt analizate în funcție de forma în care acestea sunt prezentate, astfel:

- a) Pentru întrebările cu grilă de notare se pot urma trei paliere de analiză:
  - analiza răspunsurilor separat pentru notele indicând o dinamică pozitivă, pentru notele indicând o lipsă de dinamică și pentru notele indicând o dinamică negativă;
  - analiza răspunsurilor doar pentru notele indicând o anumită dinamică;
  - analiza în sold net conjunctural (calculat ca diferență între ponderea celor care au notat o evoluție/problemă ca fiind ascendentă/semnificativă și ponderea celor care au notat o evoluție/problemă ca fiind descendentă/nesemnificativă)
- b) Pentru întrebările cu răspuns multiplu sau întrebările cu răspuns unic: analiza ponderii celor care au ales o anumită variantă de răspuns în totalul respondenților.

În cazul întrebării „A1. Cum apreciați că au evoluat următorii indicatori pentru companie în ultimele 6 luni?”, soldul net conjunctural reprezintă diferența între procentul companiilor care au indicat o creștere a unui indicator și procentul companiilor care au indicat o scădere a indicatorului. Un rezultat net pozitiv poate indica o îmbunătățire a cifrei de afaceri, profitului sau marjei profitului sau o înrăutățire a costurilor cu forța de muncă, a altor costuri sau a cheltuielilor lunare cu costul creditului.

În cazul întrebării „A2: Care sunt problemele cele mai presante cu care s-a confruntat compania în ultimele 6 luni?”, soldul net conjunctural reprezintă diferența între procentul companiilor care au indicat o problemă ca fiind semnificativă și procentul

companiilor care au indicat o problemă ca fiind ne semnificativă. Un rezultat net pozitiv înseamnă că o anumită problemă este semnificativă.

În cazul întrebării „A8: Care este opinia dvs. cu privire la evoluția din ultimele 6 luni a termenilor și condițiilor aplicate creditelor contractate (credite în derulare indiferent de vechime) de la bănci și instituții financiare nebancale?”, soldul net conjunctural reprezintă diferența între procentul companiilor care au indicat o înăsprire a condițiilor și procentul companiilor care au indicat o relaxare a condițiilor. Un rezultat net pozitiv înseamnă că o anumită condiție a devenit mai stringentă.

În cazul întrebărilor „A9: Vă rugăm să ne precizați cum a evoluat disponibilitatea următoarelor surse de finanțare pentru companie în ultimele 6 luni?” și „A10: Cum apreciați că va evolua disponibilitatea următoarelor surse de finanțare pentru companie în următoarele 6 luni?”, soldul net conjunctural reprezintă diferența între procentul companiilor care au indicat o creștere a disponibilității unei surse de finanțare și procentul companiilor care au indicat o scădere a disponibilității unei surse de finanțare. Un rezultat net pozitiv înseamnă că disponibilitatea unei surse de finanțare a crescut (A9) sau va crește (A10).

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele șase luni și așteptările privind următoarele 6 luni.

Definirea companiilor cu credite și a companiilor fără credite în derulare

1. Separarea companiilor în companii care au credite în derulare și companii care nu au credite în derulare s-a realizat după varianta de răspuns „d. Nu aveți credite în derulare”, de la întrebarea cu răspuns unic „A7. Cum percepeți relația din ultimele 6 luni cu băncile și instituțiile financiare nebancale la care ați contractat credite (credite în derulare indiferent de vechime)?”. Astfel companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost categorisite ca firme fără credite în derulare, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost categorisite drept firme cu credite în derulare.
2. Separarea companiilor în companii care au credite în lei și companii care nu au credite în lei s-a realizat după varianta de răspuns „f. Compania nu are credite în lei (inclusiv leasing)”, de la întrebarea cu răspuns unic „B5. Între ce valori evaluați că se situează rata medie a dobânzii la creditele în lei pe care le aveți contractate în prezent?”. Astfel, companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost categorisite ca firme fără credite în monedă națională, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost categorisite drept firme cu credite în monedă națională.
3. Separarea companiilor în companii care au credite în euro și companii care nu au credite în euro s-a realizat după varianta de răspuns „f. Compania nu are credite în euro (inclusiv leasing)”, de la întrebarea cu răspuns unic „B7. Între ce valori evaluați că se situează rata medie a dobânzii la creditele în euro pe care le aveți contractate în prezent?”. Astfel, companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost categorisite ca firme fără credite în euro, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost categorisite drept firme cu credite în euro.

